

ЛІТЕРАТУРА

1. Ануфрієва О. Олександр Білаш: «Я з пісні народної виріс»/Ольга Ануфрієва // Дзеркало тижня. - 2013. - 30 берез. - 5 квіт. - С. 11.
2. Білаш О. Олесь Білаш: «Батькові поталанило - його пісні не зіпсували» // Демократична Україна.- 2011. - 11 берез. - С. 19.
3. Даньшина Т. Постать Олександра Білаша в контексті розвитку української культури другої половини ХХ століття / Тетяна Даньшина // Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство. - 2012. - Вип. 42.- С. 253 - 258.
4. Олійник Б. «Я з пісні народної виріс» / Борис Олійник // Літературна Україна. - 2009. - 19 берез. - С. 1,8.
5. Павличко Д. Дмитро Павличко: «Із Олександром Білашем пощастило у 1964 році написати нашу головну пісню «Два кольори», яку КДБ вважало Гімном ОУН» // Культура і життя. - 2014. - 7 берез. - С. 4.

*Шабатівський Василь
Науковий керівник – доц. Ороновська Лариса*

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В НУШ

Постановка проблеми. Народні музичні інструменти України - це яскрава сторінка історії музичної культури українського народу. Вони виявляють багатство його душі, свідчать про високу матеріальну та духовну культуру. Українські народні музичні інструменти є ще одним підтвердженням наспівного, мелодійного характеру української музики, її багатоголосся.

Своїм корінням ці найперші музичні інструменти сягають часів Київської Русі. Музичні інструменти, як і загальна культура українського народу, мають у своїй біографії драматичні й навіть трагічні сторінки. Історія існування українських народних інструментів свідчить про те, що ще у XVI столітті музиканти об'єднуються у цехи – у Києві, Харкові, Прилуках, Чернігові.

А вже на початку XVII ст., у 1627 році виникають «капелії», при яких існували школи, що готували музикантів-литавристів та сурмачів.

Кожний полк козацького війська мав свою полкову музику і музикантів (трубачів, сурмачів, литавристів тощо). У кінці XVIII - на початку XIX ст. виникали й існували цілі рогові оркестри. Вони відзначалися інтонаційною стійкістю, високою виконавською майстерністю. Серед музичних інструментів особливою гордістю у музичному житті українського народу була кобза-бандура, з якою тісно пов'язаний героїчний епос українського народу, його життєва та волелюбна вдача. Кобза-бандура завжди супроводжувала виконання українських дум. У XVIII ст. бандура стала популярною серед українського та польського народів. Історія донесла до нас імена відомих бандуристів: Остапа Вересая, Андрія Шута, Федора Холодного, Павла Братиця, Михайла Кравченка, Гната Гончаренка. До основних і найпопулярніших українських народних інструментів належать: кобза, бандура, ліра, свистульки, окарини, скрипки, сопілка та її різновиди, сурми, ріг, ріжки, цимбали, шумові та ударні музичні інструменти та ін. У період відродження національних традицій українське народно-інструментальне виконавство, як величезна духовна скарбниця, повинно зайняти своє місце в системі музично-естетичного виховання дітей в загальноосвітній школі [1, с. 3-4].

Мета статті – представити методологію вивчення використання українських народних інструментів в суспільному середовищі НУШ.

Виклад основного матеріалу. Народні музиканти, що представляли найширші верстви населення кріпосне селянство, козацтво, міський люд - стали основою виконавської культури XIX століття. Кобзарі і лірники, учасники кріпацьких оркестрів, капел, церковних хорів у процесі навчання оволодівали професійною музичною культурою. Виховані на інтонаціях народної музики, музиканти створювали свій виконавський стиль. Притаманна йому специфіка інтонування була скарбницею інтонаційного фонду народу, покликаною стати основою розвитку національної української музичної культури.

В українському музичному побуті другої половини XIX - початку XX століття особливого розвитку набуває музика для окремих інструментів, невеликих ансамблів і навіть симфонічних оркестрів. Автори творів переважно спиралися на народнопісенні та народно-танцювальні українські та російські мелодії. Здебільшого це були дрібні твори типу аранжувань пісень і танців, різноманітних варіацій на популярні народні теми, прості щодо фактури, щодо техніки виконання.

В цей час з'являється чимало наукових праць провідних вчених - фольклористів, теоретиків, композиторів щодо становлення та розвитку інструментальної музики, музичного інструментарію зокрема [3, с.112].

Початок наукового пізнання української народної музики пов'язаний з працями композитора та музикознавця О. Серова. Він дає аналіз наявних тоді збірників народної музики. Праці О. Серова помітно вплинули на розвиток музичної думки.

Вивченню цього питання присвятили свої праці М. Лисенко («Характеристика музичних дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм», «Народні музичні інструменти на Україні»), Г. Хоткевич («Музичні інструменти українського народу»), А. Гумешок («Українські народні музичні інструменти»), І. Мацієвський («Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка») та ін. [2, с.245].

Отже, можна декларувати, що українська народна інструментальна музика має свій шлях до розвитку, свої особливості. Про традиції української інструментальної музики, специфіку звукоутворення повинні знати студенти музично-педагогічних, мистецьких факультетів і використовувати ці знання у своїй подальшій роботі, як керівники народно-інструментальних ансамблів у загальноосвітній школі [4].

Народні музичні інструменти за їх функціями А.Іваницький поділяє на індивідуально-любительські та ансамблеві. До найвідоміших індивідуально-любительських інструментів він відносить сопілку, дримбу, трембіту. До ансамблевих відносить скрипку, бас(басоля), цимбали, бубон.

Визначальними ознаками класифікації у системі А. Іванницького - є джерело звуку і спосіб його видобування [2, с.200].

Подальша градація музичних інструментів відбувається у відповідності з особливостями їх конструкцій. Згідно цієї кваліфікації українські народні музичні інструменти поділяються на чотири групи: духові, струнні, мембранні, самозвучні. Процеси становлення освіти та виховання в Україні породжують нові умови розвитку національної культури, зокрема українського музичного фольклору як її джерела. Важливим засобом надбання і передачі соціального досвіду є народна музика, яка входить сьогодні у всі сфери виховної роботи, збагачуючи особистість емоційно цінним ставленням, викликаючи потребу в художньо-творчій діяльності НУШ.

Багатотомові художні музичні твори, які зберігають в собі виховні ідеї і можливості, стають невід'ємною частиною навчально-виховного процесу сучасної школи. Пошук нових шляхів та форм роботи, використання кращих зразків народного мистецтва в прищепленні школярам різного віку громадянських та людських якостей є важливим виховним завданням у загальноосвітній школі [1, с. 5-6].

Сьогодні народний музичний інструмент – не лише знаряддя для виконання музики, але й пам'ятка національної культури, предмет колекціонування, що вказує на високий рівень інтелекту і духовності його власника, і родинна реліквія.

У сучасних умовах, коли зростають вимоги до морально-естетичного виховання дітей, особлива увага приділяється навчанню гри на дитячих музичних інструментах. Діти потім використовують одержані навички в години дозвілля, індивідуального музикування. Залучаючи дітей до гри в оркестрі, вчитель вводить дитину в сферу музики, заохочуючи до самостійної виконавської діяльності. Це, в свою чергу, сприяє розвитку творчих здібностей дітей шкільного віку [1, с. 45-46].

Педагогічна доцільність гри на дитячих музичних інструментах на уроках музичного мистецтва в школі полягає в тому, що цей вид діяльності допомагає забезпечити зв'язок з дошкільним музичним вихованням; викликає позитивні емоції у дітей; сприяє розвитку музичного слуху: звуковисотного, ритмічного, ладового, тембрового; дає змогу дітям виявити себе, особливо тим, хто не вміє чисто інтонувати, компенсувати їхній слабо-розвинений музичний слух.

Можна рекомендувати використовувати такі музичні інструменти як: мелодійні (гуслі, бандура, металлофон, цитра, тощо), ударні (барабан, бубон, трикутник, кастаньети, тріскачки тощо). Вони прості, тому і діти легко навчаються грі на них [3, с. 52-55].

Школярів можна організовувати у інструментальні ансамблі, де вони зможуть краще проявити свої здібності та таланти.

Ансамбль - це невелика група музикантів (від двох до десяти), які спільно музикують, виконують музичний твір. Навчання і виховання учасників народно-інструментального ансамблю, формування їх музично-творчої активності здійснюється через колектив і за допомогою колективу, через музику і за допомогою музики. Тому гуртківці повинні засвоїти основні закономірності і логіку колективного музичного виконавства; особливості взаємодії в ансамблі за лініями: диригент - ансамбль, диригент - ансамблева група, ансамбль - виконавець, ансамблева група – виконавець [3, с. 112].

Висновки. Урок музики та музичного мистецтва, як основна форма навчально-виховного процесу НУШ включає в себе різноманітні види музичної діяльності учнів. Для цих уроків, характерною рисою є особлива емоційна атмосфера. Адже «музика - мова почуттів»: вона хвилює, викликає певні настрої і переживання.

Педагогічна доцільність гри на дитячих музичних інструментах на уроках музики, музичного мистецтва в школі полягає в тому, що цей вид діяльності допомагає забезпечити зв'язок з дошкільним музичним вихованням; викликає позитивні емоції у дітей; сприяє розвитку музичного слуху: звуковисотного, ритмічного, ладового, тембрового; дає змогу дітям виявити себе, особливо тим, хто не вміє чисто інтонувати, компенсувати їхній слабко-розвннений музичний слух. Розвитку пізнавального інтересу сприяє така організація навчання при якій учень діє активно, втручається в процес самостійного пошуку і відкриття нових знань, вирішує питання проблемного та творчого характеру. Лише при активному відношенню учнів до справи, їх безпосередній участі в «створенні» музики просинається інтерес до мистецтва.

На уроках музичного мистецтва в учнів розвивається музичний слух, музична пам'ять, чуття ритму, уява, фантазія, учні набувають цілий комплекс вокально-хорових навичок, та фахових мистецьких компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліксічук О.С. Морально-естетичне виховання учнів початкових класів засобами української народної музики. - Кам'янець- Подільський: Кам'янець-Подільський держ. Університет, інформаційно - видавничий відділ, 2004. - 124с.
2. Іваницький А. Українська нар. муз. творчість., «Музична Україна». 1990. С. 245.
3. Лебедев В.К. Використання народних музичних інструментів у загальноосвітній школі. Навчальний методичний посібник зі спеціальності Музична педагогіка та виховання. Для студентів музично - педагогічних факультетів та вчителів музики. - Вінниця: Нова книга, 2004. - 112 С.
4. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти / Л. Черкаський. - К.: Техніка, 2003. - 264 с. - (Народні джерела), с. 17.

*Атаманчук Елеонора
Науковий керівник – доц. Топорівська Ярослава*

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Постановка проблеми. Освітня система завжди була і є середовищем для становлення та розвитку у особистості суспільно-значимих компетенцій, практичній їх апробації та супроводу